

Kauza podvodu se vrací před Nejvyšší soud, který porušil zásadu rovnosti účastníků i jejich právo na spravedlivý proces

21.11.2023 - Kamila Abbasi | Ústavní soud ČR

Stěžovatelé byli ve známém případě uznáni vinnými zločinem podvodu (jeden ze stěžovatelů ve formě pomoci).

Za to byli oba odsouzeni k trestu odnětí svobody v trvání 6 let. Městský soud v Praze jim dále uložil trest zákazu činnosti spočívající v činnosti statutárního orgánu a kontrolního orgánu obchodní společnosti či jejich člena, případně prokuristy, a to na dobu 5 let, a peněžitý trest, jakož i povinnost nahradit škodu poškozené obchodní společnosti. Odvolání obou stěžovatelů Vrchní soud v Praze zamítl. Nejvyšší soud následná dovolání stěžovatelů odmítl jako zjevně neopodstatněná. Podle stěžovatelů však porušil jejich právo na spravedlivý proces tím, že jim nezaslal vyjádření státního zástupce Nejvyššího státního zastupitelství, které bylo pro rozhodnutí Nejvyššího soudu významné. V ústavní stížnosti také namítali, že se podle obžaloby měli dopustit zločinu zpronevěry, přičemž městský soud překvapivě změnil právní kvalifikaci a odsoudil je za zločin podvodu.

Třetí senát Ústavního soudu (soudkyně zpravodajka Kateřina Ronovská) ústavní stížnosti stěžovatelů zčásti vyhověl a zrušil usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. května 2021, č. j. 3 Tdo 145/2021-7695. Nejvyšší soud totiž porušil právo stěžovatelů na soudní ochranu (čl. 36 odst. 1 Listiny základních práva a svobod) a právo vyjádřit se ke všem prováděným důkazům (čl. 38 odst. 2 Listiny). Stížnost směřující proti rozhodnutím městského a vrchního soudu Ústavní soud odmítl.

Podle Ústavního soudu byla v řízení před Nejvyšším soudem porušena zásada rovnosti účastníků řízení a princip kontradiktornosti řízení. Podle tohoto principu mají všichni účastníci řízení právo rovnocenně procesně působit na rozhodující soud. Mají tak nejen možnost vyjádřit se ke všem prováděným důkazům a předložit skutečnosti nutné k obhájení svých nároků, ale také právo být seznámeni s každým podáním nebo stanoviskem, jejichž účelem je ovlivnit rozhodování soudu, a mít možnost se k nim vyjádřit. To platí i v řízení o dovolání. Stěžovatelé v tomto případě nemohli na obsah vyjádření státního zástupce Nejvyššího státního zastupitelství reagovat ještě před rozhodnutím Nejvyššího soudu. Ten jim totiž vyjádření k replice nezaslal. Ústavní soud zdůraznil, že v případech podobného opomenutí je vždy důležitý obsah vyjádření. Nezaslané vyjádření státního zástupce k dovolání stěžovatelů obsahovalo úvahy v neprospěch stěžovatelů v řízení před Nejvyšším soudem a měli tak legitimní zájem na tom se k nim vyjádřit.

Nejvyšší soud se dále ústavně souladným způsobem nevypořádal s námitkou stěžovatelů, že mělo dojít k porušení jejich práva na spravedlivý proces v důsledku změny právní kvalifikace městským soudem ze zločinu zpronevěry na zločin podvodu. Řádně se nevypořádal ani s judikaturou Evropského soudu pro lidská práva, Ústavního soudu a odbornou literaturou, na kterou stěžovatelé upozorňovali. Pokud soud dojde ke zjištění, že přichází do úvahy změna právní kvalifikace stíhaného jednání, je nutné dát obžalovanému možnost na takovou situaci reagovat. Podle Ústavního soudu není pochyb o tom, že po celou dobu trvání řízení bylo jednáno o totožném skutku. Nejvyšší soud by ale v řízení o dovolání měl stěžovatelům blíže vysvětlit, z čeho dovozuje závěr, že stěžovatelé ve své obhajobě pokryli i případné posouzení jejich jednání jakožto trestného činu podvodu a že měli možnost uplatnit adekvátní obhajobu a případné návrhy na dokazování v odvolacím řízení.

Zásah Ústavního soudu nyní otevírá prostor k novému projednání námitek stěžovatelů Nejvyšším soudem i k jejich vyjádření k argumentaci Nejvyššího státního zastupitelství. V dalším řízení stěžovatelé budou moci uplatnit i ostatní své námitky, jejichž posouzení Ústavním soudem bylo v tuto chvíli předčasné.

Nález Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 2300/21 je dostupný zde (706 KB, PDF).

<https://www.usoud.cz/aktualne/kauza-podvodu-se-vraci-pred-nejvyssi-soud-ktery-porusil-zasadu-rovnosti-ucastniku-i-jejich-pravo-na-spravedlivy-proces>